

Даниел

1

Даниелдің Бабилонға алып кетилиуі

¹ Яхуда патшасы Ехоякимнің патшалығының үшінші жылында Бабилон патшасы Набуходоносор Ерусалимге жүрис қылып, қаланы қамал қылды.

² Жаратқан Ийе Набуходоносордың Яхуда патшасы Ехоякимди тутқынға алыуына хәм Қудайдың Ибадатханасындағы базы ыдысларды алып кетиуіне жол қойды. Набуходоносор ыдысларды Бабилонияға^a алып барып, оларды өз қудайының ибадатханасының ғәзийнеханасына жайластырды.

³ Бабилон патшасы сарайының бас хызметшиси Ашпеназға Израил халқынан алып келинген тутқынлардың ишинен патшаға хәм ақ сүйеклердің шаңарағына тийисли болған жас жигитлерди алып келиуди буйырды. ⁴ Булар минсиз, келбетли, хәр тәреплеме ақыл-парасатлы, билимли, жақсы түсиникке ийе хәм патша сарайында хызмет етиуге ылайықлы болыуы керек еди. Және де Ашпеназ оларға калдейлердің тилин хәм әдебиятын үйретиуі тийис еди. ⁵ Патша олар ушын өз дастурханынан аўқат хәм шарап ажыратып қойды. Сол жас жигитлер үш жыл даўамында тәлим алғаннан кейин, патшаның алдында хызметке тайын болыуы керек еди.

⁶ Таңланған жаслардың арасында Яхуда урыуынан болған Даниел, Ханания, Мишаел хәм Азария бар еди. ⁷ Сарайдың бас хызметшиси олардың атларын өзгертип, Даниелди Белтешассар, Хананияны Шадрах, Мишаелди Мешах, Азарияны болса Абед-Него деп атады.

⁸ Даниел өзін харамламауды шешти хәм ол сарай бас хызметшисинен патша дастурханынан берилетуғын аўқат хәм шараптан әкелмеуди өтиниш қылды. ⁹ Қудай Даниелдің сарай бас хызметшисинің кеўлинен шығыуына хәм рехимине миясар болыуына жол қойды. ¹⁰ Сарайдың бас хызметшиси Даниелге былай деди: «Яқ, сизлерге берилетуғын аўқат пенен ишимликлерди уллы мәртебели патшамыздың өзи белгилеп берди. Оның буйрықларынан бас тартыудан қорқаман. Егер ол жүзиңиздің көриниси басқа жас жигитлердің жүзинен гөре солғын екенин көрсе, онда жанымды қәуип астына қойған боласыз».

¹¹ Даниел усы мәселе бойынша сарай бас хызметшиси тайынлаған сақшы

---

^a1.2 Сөзбе-сөз: Шынар жери.

менен сөйлести, себеби бул сақшы Даниел, Ханания, Мишаел хәм Азария ушын жуўапкер адам еди. Ол сақшыға былай деди: ¹² «Илтимас, қулларыңызға он күн даўамында жеўге палыз өнимлерин хәм ишиўге суў берип, сынап көриң. ¹³ Кейин бизлердиң көринисимизди патша дастурханынан аўқат жеген жигитлердиң көриниси менен салыстырып көриң, усудан кейин өз билгениңизди қылың».

¹⁴ Солай етип, сақшы буған ыразы болып, оларды он күн даўамында сынап көрди. ¹⁵ Он күн өткеннен кейин, олардың қәдди-қәўметлери толысып, патша дастурханынан берилген аўқатларды жеген жигитлерден әдеўир келбетли хәм толығырақ болып көринди. ¹⁶ Солай етип, сол күннен баслап сақшы патша дастурханынан олар ушын алып келинген аўқатлар менен шараптарды былай қойып, оларға тек ғана палыз өнимлерин беретугын болды.

¹⁷ Қудай бул төрт жигитке хәр тәрәплеме билим хәм әдебият пенен даналықты үйрениўде уқып берген еди. Оннан қала берсе, Даниел хәр түрли аян хәм түслерди жорыў қәбилетине ийе еди.

¹⁸ Патша белгилеген мүддет тамам болғанда, сарай бас хызметшиси барлық жигитлерди Набуходоносордың алдына алып барды. ¹⁹ Патша олар менен сөйлести хәм олардың арасынан Даниел, Ханания, Мишаел хәм Азарияға тең келетуғыны табылмады. Соның ушын, олар патшаның хызметине тайынланды. ²⁰ Патша қандай сораў бермесин, олардың даналығы, түсиниги пүткил патшалықтағы палкерлерден хәм порханлардан он есе үстин болып шықты. ²¹ Патша Кирдиң хүкимдарлығының биринши жылына дейин Даниел сарайда хызмет етти.

2

Набуходоносордың көрген түси

¹ Өз хүкимдарлығының еккинши жылында Набуходоносор бир түс көрди. Түси оны соншелли тынышсызландырып жибергенликтен, уйқысы қашты.

² Патша түсиниң жорылыўын билиў ушын, қол астындағы барлық палкерлерди, порханларды, жұлдыз изертлеўшилерди хәм данышпанларды^b шақыртты. Олар патшаның алдына келгенде, ³ патша оларға:

– Бир түс көрдим. Мени тынышсызландырған бул түстиң мәнисин билгим келеди, – деди.

⁴ Данышпанлар патшаға арамей тилинде былай деди:

---

^b2.2 сөзбе-сөз: калдейлилерди

– Мырзамыз патшаның өмири узақ болсын! Түсиңизди айтып берің, бизлер оны жорып берейик.

⁵ Патша оларға былай деди:

– Мениң кескин қарарым мынадай: егер сизлер маған көрген түсимди хәм оның жорылыұын айтып бермесеңиз, мен сизлерди жазалап, денелериңизди бөлеклеп таслайман, ал үйлериңизди болса ұайран қылып, бир үйинди тасқа айландыраман. ⁶ Ал егер де түсимди айтып, оны жорып берсеңиз, онда сизлерге бахалы саўғалар берип, хұрмет-иззет көрсетемен. Буның ушын, мениң түсимди айтып, оны жорып берің.

⁷ Олар патшаға жәнә:

– О, мырзамыз патша, алды менен көрген түсиңизди айтып берің, бизлер оны жорыймыз, – деди.

⁸ Патша оларға былай деди:

– Сизлер мениң қарарымның қатаң екенин көрип, ұақыттан утыұды қәлеп атырғаныңызды билип турыппан. ⁹ Егер түсимди айтып бермесеңиз, сизлерди тек ғана бир жаза күтип турыпты. Сизлер мени алдастырып, жағдай өзгергенше ұақытты созыұды келисип алғансыз. Қәнә, түсти маған айтып берің, сонда оны жорый алатуғыныңызды да билемен.

¹⁰ Данышпанлар патшаға:

– Жер жүзинде сизиң бул талабыңызға жуұап бере алатуғын бирде бир жан жоқ. Уллы хәм құдиретли болған патшалардың хеш бири де палкерден, порханнан хәм данышпаннан бундай нәрсени талап қылмаған. ¹¹ Тақсыр, сиз бизлерге қыйын болған талапты қойып атырсыз. Адамлар арасында жасамайтуғын қудайлардан басқа буны патшаға айтып беретуғын хеш ким жоқ, – деп жуұап берди.

¹² Бул сөзлерге ғәзеппленген патша Бабилондағы барлық данышпанларды өлтириұди буйырды. ¹³ Солай етип, хәммесиниң өлтирилиұи ушын буйрық шықты. Даниел хәм оның досларын да өлим жазасы күтип турған еди.

Қудайдың Даниелге Набуходонсордың түсиниң жорылыұын ашып бериұи

¹⁴ Патша сақшыларының баслығы Арйох Бабилондағы барлық данышпанларды өлтириұи ушын жолға шыққанда, Даниел оның алдына барды хәм ақыл-парасат пенен оған хабарласып: ¹⁵ «Не ушын патша бундай қатаң буйрық шығарды?» – деп сорады. Арйох болған ұақыяны Даниелге айтып берди. ¹⁶ Сонда Даниел патшаның алдына кирип, түстиң жорылыұын табыұи ушын мәўлет сорады. ¹⁷ Кейин Даниел үйине қайтып, болып өткенлерди дослары Ханания, Мишаел хәм Азарияға айтып берди хәм оларға: ¹⁸ «Бабилон данышпанлары менен бирге өлмеұимиз ушын,

аспандағы Қудайға жалбарының. Ол бизлерге рехим көрсетип, сол сырды ашып бериўин соран», – деди. ¹⁹ Сол түни Даниелге бул сыр аян арқалы ашылды хэм Даниел аспандағы Қудайға алғыс-мақтаўлар айтып:

²⁰ «Қудайымыз дана хэм құдиретлидур,
Оның аты мәңгиге жарылқансын!

²¹ Ол заманды хэм дәўирди өзгертер,
Патшаларды тахттан түсирип, тахтқа отырғызар.
Данышпанларға даналық,
Ақыллыларға билим берер.

²² Ол терең хэм сырлы затларды ашады,
Қараңғылықта жасырынған нәрселерди биледи,
Оның дегереги жарықлық пенен қоршалған.

²³ О, ата-бабаларымның Қудайы,
Саған алғыс айтып, Сени мақтайман,
Сен маған даналық хэм күш бердиң,
Сорағанымызды маған ашып берген Сенсең,
Патша сораған нәрсени бизлерге көрсеткен Сен боласаң», – деди.

Даниелдиң патшаға түсин хэм оның жорылыўын айтып бериўи

²⁴ Даниел Бабилон данышпанларын өлтириў ушын патша тәрeпинен тайынланған Арйохтың алдына барып:

– Бабилон данышпанларын өлтirmeң. Мени патшаның алдына алып барың, мен ол көрген түсти жорып беремен, – деди.

²⁵ Арйох дәрхал Даниелди патшаның алдына алып барып:

– Таксыр, Яхуда тутқынларының арасынан түсиңизди жорыйтуғын бир адамды таўып келдим, – деди.

²⁶ Патша Белтешассар деп аталған Даниелге:

– Сен маған көрген түсимди хэм оның жорылыўын айтып бере аласаң ба?
– деп сорады.

²⁷ Даниел патшаға былай деп жуўап берди:

– Таксыр, бул сырды данышпан да, порхан да, палкер де, болжаўшы да сизге ашып бере алмайды. ²⁸ Бирақ аспандағы Қудай усыған уқсаған сырларды ашып бере алады. Ох, мырзамыз Набуходоносор, Ол сизге келешекте не болатуғынын аян қылмақшы. Сиз көрген түс хэм аян мынадай еди:

²⁹ Таксыр, сиз жатып, келешек хаққында ойладыңыз. Сонда сырларды ашып бериўши Қудай сизге келешекте не жүз беретуғынын билдирди.

³⁰ Маған бул сыр даналығым басқалардикинен зыят болғаны ушын

ашылмады, ал патшамның көрген түсинің жорылыұын билиұи ушын хәм жүрегінде болған ой-пикиринің мәнисин түсиниұи ушын ашылды.

³¹ Тақсыр, сиз түсиңизде нәхән бир мүсин көрдиңиз. Алдыңызда турған сол мүсин оғада үлкен хәм жүдә жарқыраған еди. Және де, оның көриниси қорқынышлы еди. ³² Мүсиннің басы сап алтыннан, көкирек хәм қоллары гүмистен, бели хәм санлары қоладан, ³³ балтырлары темирден, аяқларының бир бөлеги темирден, бир бөлеги ылайдан еди. ³⁴ Сиз қарап турғаныңызда, адамзаттың қолы тийместен бир тас қопарылып, мүсиннің темир хәм ылайдан болған бөлегине урылды да, оны майдалап таслады. ³⁵ Темир, ылай, қола, гүмис хәм алтын майдаланып, жазғы қырмандағы қаұықтай болып қалды. Самал оларды ушырып жиберип, хеш нәрсе қалмады. Мүсинге урылған тас болса, үлкен таұ болып, пүткил жер жүзин толтырып жиберди.

³⁶ Бул сизиң көрген түсиңиз еди. Енди болса, түсиңиздиң жорылыұын айтып берейин. ³⁷ Ох, патша, сиз патшалар патшасысыз. Аспандағы Қудай сизге патшалық, салтанат, күш-қүдирет хәм уллылық берген. ³⁸ Ол жерде жасап атырған барлық адамзатты, хәттеки, даладағы жабайы хайұанларды хәм аспандағы қусларды сизиң қолыңызға тапсырып, олардың үстинен хүкимдар етип қойды. Алтын бас – бул сизсиз. ³⁹ Ал сизден кейин басқа бир патшалық аяққа турады. Ол патшалық сизден хәлсизлеұ болады. Оннан кейин пүткил дүньяны ийелейтуғын қоладан болған үшінши патшалық хүкимдарлық қылады. ⁴⁰ Буннан соң келетуғын төртинши патшалық темирдей қатты болады. Темир хәмме нәрсени сындырып жоқ қылғанындай, сол патшалық та өзинен алдын болған патшалықты бузып, жоқ қылады.

⁴¹ Сиз мүсиннің балтырдан төмени менен аяқ бармақларының бир бөлегинің ылайдан, бир бөлегинің темирден екенин көрдиңиз, бул бөлинген патшалық болады. Ылай темир менен қарылғаны ушын, демек бул патшалықтың күшли хәм хәлсиз тәреплери болады. ⁴² Аяқтың бармақларының бир бөлеги темирден хәм бир бөлеги ылайдан болғаны сыяқлы, патшалықтың да бир бөлеги күшли, бир бөлеги хәлсиз болады.

⁴³ Темир менен ылайдың қарылыұы – бул халықлардың бир-бирине қуда-тамыр болып араласып, беккем болғысы келетуғынын билдиреди. Бирақ темир ылай менен бирикпегени сыяқлы, олар да бир-бири менен бирлесе алмайды. ⁴⁴ Сол патшалардың дәұирінде аспанның Қудайы мәңги хәм хеш бир халықтан жеңилмейтуғын бир патшалық орнатады. Бул патшалық басқа барлық патшалықларды жоқ қылып, өзи мәңги турады.

⁴⁵ Таұдан адамзаттың қолы тиймей-ақ тастың өзи түсип, темир, қола, ылай, гүмис хәм алтынды майдалап таслағанын көрдиңиз. Уллы Қудай келешекте болатуғынларды сизге билдирген. Сизиң көрген түсиңиз хәқыйқат,

жорылыуы да дурыс.

Патшаның Даниелди сыйлықлауы

⁴⁶ Сонда патша Набуходоносор Даниелди хүрмет етип, оның алдында ет-бети менен жерге жығылды. Кейин өз адамларына Даниел ушын сыйлар әкелиўди хәм хош ийисли затларды бериўди буйырды. ⁴⁷ Патша Даниелге былай деди:

– Шынында да, сениң Қудайың сырларды ашып беретугын қудайлардың Қудайы, патшалардың Ийеси екен. Өйткени мениң сырларымды тек ғана сен ашып бере алдың!

⁴⁸ Буннан соң, патша Даниелди жоқары мәртебеге көтерип, көп бақалы саўғалар менен сыйлықлады хәм оны Бабилон ўәлаятының хүкимдары хәм Бабилондағы пүткил данышпанлар үстинен басшы етип тайынлады.

⁴⁹ Даниелдиң илтимасы менен, патша Бабилон ўәлаятын басқарыўды Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоға тапсырды. Даниелдиң өзи патшаның сарайында хызмет етип қалды.

3

Набуходоносордың алтын мүсинди орнатыуы

¹ Патша Набуходоносор үлкен бир алтын мүсин ислетти. Бийиклиги алпыс шығанақ^с, ени алты шығанақ болған бул мүсинди Бабилон ўәлаятындағы Дура тегислигине орнатты. ² Соннан соң, ол найышларды, хүкимдарларды, хәкимлерди, ўәзирлерди, қазнашыларды, қазыларды, хәмелдарларды хәм барлық ўәлаят хызметкерлерин шақырып, өзи орнатқан мүсинниң ашылыў мәресимине қатнасыўын буйырды. ³ Олардың барлығы патша Набуходоносор орнатқан мүсинниң ашылыў мәресимине қатнасыў ушын, мүсинниң алдына жыйналғанда, ⁴ жаршы бәлент даўыс пенен былай деп жар салды: «Хәй, барлық халықлар, миллетлер хәм хәр түрли тилдеги адамлар, патшаның буйрығына қулақ салыңлар! ⁵ Кәрнай, най, лира, цитра, арфа, дәп хәм басқа да саз әсбапларының шертилген даўысларын еситиўден, жерге жығылып, патша Набуходоносор орнатқан алтын мүсінге табыныңлар.

⁶ Ким де ким тәжим қылып, табынбаса, сол ўақыттың өзінде от жанып турған печьке тасланады». ⁷ Сонлықтан кәрнай, най, лира, цитра, арфа хәм басқа да саз әсбапларының даўысын еситиўден, барлық халықлар, миллетлер хәм хәр түрли тилдеги адамлар жерге жығылып, патша

---

^с3:1 Сөзбе-сөз: ама – бармақтың ушынан қолдың шығанағына шекемги аралық, шама менен 45-50 см.

Набуходоносор орнатқан мүсінге табынды.

Даниелдин досларының айыпланыуы

⁸ Сол ўақытта яхудалыларды қаралау нийетинде жүрген базы калдейлер пайыттан пайдаланып, ⁹ патша Набуходоносорға былай деди: «Уллы мәртебели патша, өмириңиз узақ болсын! ¹⁰ Тақсыр, сизиң буйрығыңыз бойынша, кәрнай, най, лира, цитра, арфа, дәп хәм басқа да саз әсбапларының дауысын еситкен хәр бир адам жерге жығылып, алтын мүсінге табынуы керек емес пе еди? ¹¹ Сиз буйрыққа әмел қылмаған хәр бир адамның от жанып турған печьке тасланатуғынын айтқан едиңиз.

¹² Бирақ базы яхудалылар, яғный өзиңиз Бабилон ўәлаятына хукимдар етип тайынлаған Шадрах, Мешах хәм Абед-Него сизиң буйрығыңызға бойсынбады. Бул адамлар қудайларыңызға табынбайды, сиз орнатқан мүсінге де табынуыды мақул көрмеді».

¹³ Бул хабарды еситип, қатты ғәзепленген Набуходоносор Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоны алдына алып келиўди буйырды. Олар патшаның алдына алып келингенде, ¹⁴ Набуходоносор оларға былай деди:

– Хәй, Шадрах, Мешах хәм Абед-Него, мениң қудайларыма хәм мен орнатқан алтын мүсінге табынбағаныңыз ырас па? ¹⁵ Деген менен, мен сизлерге және бир мүмкиншилик беремен. Хәзир кәрнай, най, лира, цитра, арфа, дәп хәм басқа да саз әсбапларының дауысын еситиўден-ақ, жерге жығылып, мен орнатқан мүсінге табыныңлар. Егер тәжим етпесеңлер, сол ўақыттың өзінде отлы печьке тасланасызлар. Сонда сизлерди мениң қолымнан хеш бир қудай да қутқара алмайды!

¹⁶ Шадрах, Мешах хәм Абед-Него патшаға былай деп жуўап берди:

– Ох, мырзамыз, бул мәселеде өзлеримизди ақламақшы емеспиз. ¹⁷ Бизлер сыйынатуғын Қудай бизлерди от жанып турған печьтен де, сизиң қолыңыздан да қутқара алады. ¹⁸ Бирақ егер Ол бизлерди қутқармаған жағдайда, тақсыр, мынаны билип қойың: бизлер хеш қашан қудайларыңызға сыйынбаймыз, сиз орнатқан алтын мүсінге де табынбаймыз.

Даниелдин досларының өлимге хуким етилиўи

¹⁹ Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоның бул жуўабына Набуходоносордың қатты ғәзеби келгенликтен түри өзгерип кетти. Ол печьтеги отты алдыңғысынан жети есе қатты жандырыўды буйырды. ²⁰ Кейин әскерлериниң арасынан ең күшли әскерлерге Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоны байлап, отлы печьке таслаўды буйырды. ²¹ Солай етип, әскерлер оларды байлап, үстки кийими, ыштаны, бас кийими, қулласы барлық кийимлери менен бирге отлы печьке таслады. ²² Патшаның

бұйрығының қатаң болғанлығы хәм печьтиң соншелли күшли жанып турғанлығы себепли, Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоны отқа таслаған әскерлер оттың хәуирине күйип өзлери өлип қалды. ²³ Шадрах, Мешах хәм Абед-Него болса байланған халда отлы печьке қулап түсти.

²⁴ Буны тамаша қылып турған патша Набуходоносор бирден орнынан секирип турды да, таң қалып, кеңесгөйлерине:

– Печьке байланған халда үш адамды тасламадық па? – деп бақырып жиберди.

– Әлбетте, сондай, мырзамыз патша, – деп жууап берди олар.

²⁵ Патша:

– Қараңлар, ал мен от ишинде байланбаған халда жүрген төрт адамды көрип турман. Олардың хеш бири де зыян көрмеген. Төртиншиси болса, көринисинен иләхий барлыққа уқсайды! – деди.

²⁶ Набуходоносор от жанып турған печьтиң аўзына барып:

– Хәй, Қудай Тааланың қуллары Шадрах, Мешах хәм Абед-Него, берман шығыңлар! Мениң алдыма келиңдер! – деп бақырды.

Сонда Шадрах, Мешах хәм Абед-Него оттың ишинен шықты. ²⁷ Барлық найыплар, хәкимдарлар, хәкимлер хәм патша кеңесгөйлери Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоны дөгереклеп алды хәм оттың бул адамларға хеш қандай зыян тийгизбегенин көрди. Олардың шашлары күймеген, кийимлерине зыян тиймеген, хәттеки, олардан оттың ийиси де шықпай турған еди.

²⁸ Сонда Набуходоносор былай деди: «Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоның Қудайына алғыс-мақтаулар болсын! Ол өз периштесин жиберип, Өзине исенген қулларын қутқарды. Олар өз Қудайынан басқа қудайларға сыйыныўдан гөре, жанынан кешийди абзал көрди, соның ушын, патшаның, яғный мениң бұйрығыма бойсыныўдан бас тартты.

²⁹ Соның ушын, мынаны пәрман қыламан: Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоның Қудайына тил тийгизген хәр бир адам қайсы халық, миллет ямаса қайсы тилге тийисли болыўына қарамастан, олар шаўып тасланады, үйлери болса ўайран қылынады. Өйткени бундай қылып қутқара алатуғын басқа қудай жоқ».

³⁰ Кейин патша Шадрах, Мешах хәм Абед-Негоның мәртебесин және де асырып, оларды Бабилон ўәлаятындағы жоқарғы лаўазымға көтерди.

Набуходоносордың екінши түси

³¹ Патша Набуходоносор жер жүзиндеги барлық халықлар, миллетлер хәм хәр түрли тилдеги адамларға мынадай хабар жоллады:

«Сизлерге тынышлық хәм берекет тилеймен! ³² Қудай Тааланың маған көрсеткен белги хәм кәраматлары хаққында сизлерди хабардар

қылмақшыман.

³³ Қандай уллы Оның белгилери!
Қандай құдиретли кәраматлары!
Оның патшалығы – мәңги патшалық болар,
Оның хұкимдарлығы әўладтан-әўладқа даўам етер».

4

¹ Мен, Набуходоносор өз үйимде – сарайымда тыныш, рәхәтленип жасап атырған едим. ² Бирақ бир күни түнде қорқынышлы түс көрдим. Төсегимде жатқанымда, бул түс хәм аяңлар мени қатты қорқынышқа салды. ³ Түсимди маған жорып бериўи ушын Вавилонның барлық данышпанларын алдыма алып келиўди буйырдым. ⁴ Алдыма келген палкерлерге, порханларға, данышпанларға хәм болжаўшыларға түсимди айтып бердим, бирақ олар оны жорый алмады. ⁵ Ақырында аты мениң құдайымның аты менен аталған Белтешассар деген мухаддес құдайлардың руўхы менен толған Даниел алдыма келди. Мен оған түсимди айтып берип, былай дедим:

⁶ – Хәй, Белтешассар, данышпанлардың басшысы, сенде мухаддес құдайлардың руўхы бар екенин хәм хәр бир сырды аша алатуғыныңды билемен. Көрген түсимди тыңлап, маған жорып бер. ⁷ Төсегимде жатып, көрген аяңларда дүньяның ортасында өсип турған жүдә үлкен бир теректи көрдим. ⁸ Терек өсип барып, күшке толды хәм оның ушы аспанға жетти. Бул теректи дүньяның төрт тәрәпинен көриўге болатуғын еди. ⁹ Оның жапырақлары сулыў хәм пүткил дүньяны тәмийинлейтуғын мол мийўеси бар еди. Жабайы хайўанлар оның саясында пана таўып, көктеги қуслар шақаларына уя салып, жер жүзиндеги барлық тири жанлар оннан азықланатуғын еди. ¹⁰ Төсегимде жатып, көрип атырған аянда, аспаннан мухаддес бир гүзетши түсип келди. ¹¹ Ол бәлент даўыс пенен былай деди: «Теректи кесип, шақаларын шаўып таслаңлар, жапырақларын үзип, мийўелерин шашып таслаңлар. Саясындағы хайўанларды қуўыңлар, шақаларындағы қусларды ушырып жибериңлер. ¹² Бирақ теректиң түбири менен тамырларына тиймеңлер, оны темир хәм қола менен шынжырлап, жабайы шөплердің арасында қалдырыңлар. Ол аспаннан түскен шыққа шомылсын, жабайы хайўанлар менен жасап, несийбесин дала шөплеринен терип жесин. ¹³ Оннан адамзат жүреги алып тасланып, хайўан жүреги берилсин. Ол жети мүддет хайўандай болып жасасын. ¹⁴ Бул хұкимди гүзетшилер, қарарды мухаддеслер шығарды. Солай етип, хәр бир тири жан Қудай Тааланың адамзат патшалығының Хұкимдары екенин билсин. Ол

патшалықты қәлеген адамына берер, хәттеки, қарапайым адамды тахтқа отырғызар». ¹⁵ Мен, патша Набуходоносор усындай түс көрдим. Енди сен, Белтешассар маған оны жорып бер, себеби патшалығымдағы данышпанлардың хеш бири түсимди жорып бере алмады. Ал бул сениң қолыңнан келеди, өйткени сенде мухаддес қудайлардың руұхы бар.

Даниелдің түсти жорыуы

¹⁶ Кейин Даниел, яғный Белтешассар бир неше ўақыт өзине келе алмай турды, ойлары оны қорқынышқа салған еди. Сонда патша оған:
– Белтешассар, түсим де, оның жорылыуы да сени қорқынышқа салмасын, – деди.

Сонда Белтешассар былай деп жуўап берди:

– Мырзам, бул түс сизди жек көретуғынлардың, оның жорылыуы душпанларыңыздың басына түссин! ¹⁷ Сиз уша басы аспанға тийип турған бийик хәм күшли бир теректи көрдиңиз. Бул терек соншелли үлкен болғанлықтан, оны дүньяның төрт тәрәпинен көриўге болатуғын еди.

¹⁸ Оның жапырақлары жүдә сулыў, пүткил дүньяны тәмийинлейтуғын мол мийўелери бар еди. Оның саясында жабайы хайўанлар жасап, көктеги қуслар шақаларына уя салған еди. ¹⁹ Ох, патшам, бул терек сиз боласыз. Сиз уллы хәм күшли болдыңыз. Уллылығың көклерге жетип, хүкимдарлығың пүткил жер жүзине жайылды. ²⁰ Сиз аспаннан түсип киятырған мухаддес гүзетшини де көрдиңиз. Ол: «Теректи кесип, жоқ қылыңлар. Бирақ оның түбири хәм тамырларына тиймеңлер, оларды темир хәм қола менен шынжырлап, жабайы шөплердің арасына қалдырыңлар. Жети мүддет даўамында ол аспаннан түскен шыққа шомылып, жабайы хайўанлар менен бирге жасасын», – деди. ²¹ Ох, патшамыз, түстиң жорылыуы хәм Қудай Тааланың тақсырым болған сизге шығарған қарары мынадай: ²² сиз адамлар жәмийетинен шығарылып, жабайы хайўанлардың арасында жасайсыз. Қудай Тааланың адамзат патшалығының жалғыз Хүкимдары екенин хәм Ол тахтты қәлеген адамына беретуғынын түсингениңизше жети мүддет даўамында малға уқсап от жеп, аспаннан түскен шыққа шомыласыз. ²³ Деген менен, теректиң түбири хәм тамырлары қалдырылсын! – деген буйрық мынаны аңлатады: Барлық хүкимдарлықтың аспандағы Қудайға тийисли екенин түсингениңизден кейин, патшалығыңыз қайта тикленеди. ²⁴ Сонлықтан тақсыр, сизден өтиненен, мәсләхәтимди алыңыз: гүналарыңыздан бас тартып, туўры ислерди ислең, айып ислериңизден бас кешип, жарлыларға реҳим қылың. Сонда сизиң табыслы өмириңиз даўам етеди.

Набуходоносордың түсиниң оңынан келиўи

²⁵ Булардың хәммеси патша Набуходоносордың басына түсти. ²⁶ Арадан он еки ай өткеннен соң, ол Вавилондағы сарайының там басына шығып жүрди. ²⁷ Сонда ол қалаға қарап: «Өз құдиретим менен құрдырған патша қаласы болған уллы Вавилонға қараңлар! Буны өз күшим хәм уллы құдиретим менен құрдым», – деди. ²⁸ Ол бул сөзлерди айтып үлгерместен-ақ аспаннан бир дауыс келди: «Хәй, патша Набуходоносор, сөзиме қулақ сал! Хәзирден баслап, сен тахтыңнан түсирилдиң. ²⁹ Сен адамлар жәмийетинен айдалып, жабайы хайуанлар менен жасайсаң. Қудай Таала – адамзат патшалығының жалғыз Хүкимдары екенін хәм Ол тахтты қәлеген адамына беретугынын түсинип жетпегениңше, жети мүддет дауамында малға уқсап от жеп жүресең». ³⁰ Набуходоносорға айтылған бул сөзлер сол уақытта орынланды. Ол адамлар жәмийетинен айдалды хәм мал сыяқлы от жеп, аспаннан түскен шыққа шомылды. Шашлары бүркіттің қанатларының ұзынлығындай, тырнақлары болса қустың тырнақларындай болып өсип кетти. ³¹ Белгиленген мүддет тамамланғанда, мен, Набуходоносор көзлеримди көкке тиктим хәм сол уақытта өзиме келдим. Қудай Таалаға алғыс-мақтаулар айттым, мәңги өмир сүриушини алғыслап, уллыладым:

Оның хүкимдарлығы – мәңги хүкимдарлық,
Оның патшалығы әуладтан-әуладқа дауам етер.

³² Дүньяда жасап атырғанлар Оның алдында хеш нәрсе емес,
Ол аспандағы күшлердиң хәм дүньяда жасап атырғанлардың үстинен,
Өзиниң қәлеген хүкимин шығарар.
Хеш ким Оны тоқтата алмас,
Оған «Не қылып атырсаң?» – деп хеш ким айта алмас.

³³ Ес-ақылым қайтып келген уақыттың өзінде, мениң патшалық мәртебем, абырайым хәм салтанатым қайта тикленди. Кеңесгөйлерим хәм ақсүйеклерим мени излеп келди. Мен қайтадан тахтқа отырдым, уллылығым болса, алдыңғысынан да асып кетти. ³⁴ Енди мен, Набуходоносор Аспанның Патшасына алғыс-мақтау айтаман, Оны алғыслап, уллылайман. Өйткени Оның барлық ислери хәқыйқат хәм жоллары әдил. Тәкаббирлердиң көкирегін басыуға Оның күши жетеди.

5

Патша Белшассардың берген зыяпаты

¹ Патша Белшассар мың ақсүйеклери ушын үлкен зыяпат берип, олар менен бирге шарап ишти. ² Шараптан мәс болған Белшассар Ерусалимдеги

Ибадатханадан әкеси Набуходоносор алып келген алтын хәм гүмис кеселерди алып келиўди буйырды. Патша ақсүйеклери, хаяллары хәм тоқаллары менен сол кеселерден шарап ишпекши еди. ³ Солай етип, Ерусалимдеги Ибадатханадан, яғный Қудайдың Үйинен алып келинген алтын ыдысларды алдырып, патшаның өзи, ақсүйеклери, хаяллары хәм тоқаллары сол ыдыслардан шарап ишти. ⁴ Олар шараптан ишип, алтын, гүмис, қола, темир, ағаш хәм тастан исленген қудайларды алғыслады.

⁵ Күтилмегенде, бир инсан қолы пайда болып, хәстениң қасындағы патша сарайының хәкленген дийўалына жаза баслады. Патша жазып атырған қолды көрди. ⁶ Оны қорқыныш бийлеп алып, жүзи бозарып кетти хәм белінде куўаты қалмай, дизелери қалтырай баслады. ⁷ Патша даўыслап бақырып, порхан, данышпанлар хәм болжаўшыларды алып келиўди буйырды. Патша Вавилон данышпанларына: «Ким бул жазыўды оқып, оның мәнисин маған түсиндирип берсе, сол адамның үстине патшалық шапан кийгиземен, мойнына алтын шынжыр тағып, патшалықта үшінши хәкимдар етип тайынлайман», – деди. ⁸ Патшаның барлық данышпанлары ишке кирип келди, бирақ олар жазыўды оқый алмады, оның мәнисин де түсиндирип бере алмады. ⁹ Патша Белшассар қатты қорқынышқа түсип, жүзи бозарып кетти, ақсүйеклери болса сасқалақлап қалды.

¹⁰ Сол ўақытта патша хәм ақсүйеклериниң даўысларын еситип, зыяпат болып атырған жерге келген патшаның анасы: «Мырзамыз патшаның өмири узақ болсын! Қорқпа, түриңиз де куўармасын! ¹¹ Сизиң патшалығыңызда мухаддес қудайлардың руўхына толған бир адам бар. Әкеңниң дәўиринде бул адам ақыллы, зейинли хәм қудайлар сыяқлы дана деп тән алынған еди. Әкең патша Набуходоносор оны палкер, порхан, данышпан хәм болжаўшылардың басшысы етип тайынлаған еди. ¹² Патша Набуходоносор Белтешассар деп атаған сол Даниел түслерди жорыўда да, жумбақларды түсиндириўде де, машқалаларды шешиўде де ғайры тәбийғый руўхқа, билим хәм ақыл-парасатқа ийе. Патшам, Даниелди усы жерге алып келиўди буйыр, ол сизге мына жазыўдың мәнисин түсиндирип берсин», – деди.

¹³ Солай етип, Даниел патшаның алдына алып келинди. Патша Даниелге былай деди:

– Патша әкем Яхудадан алып келген тутқынлар арасындағы Даниел сенбисең? ¹⁴ Сени қудайлар руўхы менен толған, ақыллы, зейинли хәм дана деп еситтим. ¹⁵ Мен данышпанларды хәм порханды мына жазыўды оқып, мәнисин түсиндирип берсин, деп шақырттым. Деген менен, олардың бирейи де мәнисин айта алмады. ¹⁶ Сениң жумбақларды шешип, оларды түсиндире алатуғыныңды еситтим. Егер сен хәзир бул жазыўды оқып, оның мәнисин

түсіндире алсаң, мен сениң үстиңе патшалық шапан кийгиземен, мойныңа алтын шынжыр тағып, патшалықтағы үшінші хұкимдар етип тайынлайман.

¹⁷ Даниел патшаға былай деп жуўап берди:

– Саўғаларыңыз өзинизде қала берсин, яки оларды басқа биреўге берин. Мен бул жазыўды сонда да оқып, оның мәнисин түсіндирип беремен.

¹⁸ Тақсыр, Қудай Таала әкеңиз Набуходоносорға патшалық, уллылық, даңқ хәм хұрмет берди. ¹⁹ Қудай оған берген уллылығы себепли хәмме халықлар, миллетлер хәм хәр бир тилдеги адамлар әкеңизден қорқып қалтырайтұғын еди. Ол қәлегенин өлтирип, қәлегенин тири қалдыратұғын, қәлегенин мәртебеге көтерип, қәлегенин хор қылатұғын еди. ²⁰ Деген менен, ол тәкаббирленип, менмен болып кеткенликтен, патшалық тахтан түсирилип, барлық салтанатынан айырылған еди. ²¹ Ол адамлар жәмийетинен шығарылып, ақылсыз хайўандай болып қалған еди. Әкеңиз адамзат патшалығының жалғыз хұкимдары Қудай Таала екенин хәм Ол тахтты қәлеген адамына беретұғынын түсингенше, жабайы ешеклер менен бирге жасап, мал сыяқлы от пенен азықланды хәм аспаннан түскен шыққа шомылды.

²² Ал оның зүряды болған сиз, ох, патша Белшассар, булардың хәммесинен хабарыңыз болса да, кишипейил болмадыңыз. ²³ Буның орнына сиз аспанның Қудайына қарсы бас көтердиңиз. Қудайдың Ибадатханасындағы ыдысларды алдырып, ақсүйеклериңиз, хаялларыңыз хәм тоқалларыңыз бенен шарап иштиңиз. Көрмейтұғын, еситпейтұғын, хеш нәрсени билмейтұғын алтын, гүмис, қола, темир, ағаш хәм тастан соғылған құдайларды алғысладыңыз. Бирақ өмириңизди хәм барлық жолларыңызды қолында услап турған Қудайды уллыламадыңыз. ²⁴ Соның ушын, Қудай қол жиберип, усы сөзлерди жаздырды.

²⁵ Бунда былай деп жазылған: МЕНЕ, МЕНЕ, ТЕКЕЛ хәм ПАРСИН.

²⁶ Буның мәниси мынадан ибарат: МЕНЕ – Қудай сизиң хұкимдарлық күниңизди есаплап шығып, оның соңын белгиледи. ²⁷ ТЕКЕЛ – сиз тәрезиде тартылып, жеңил болып шықтыңыз. ²⁸ ПЕРЕС – патшалығыңыз бөлинип, Мидия хәм Персияға бериледи.

²⁹ Сонда Белшассардың берген буйрығы бойынша, Даниелге патшалық шапан кийдирилип, мойнына алтын шынжыр тағылды хәм ол патшалықтағы үшінші хұкимдар, деп жәрияланды.

³⁰ Сол күни түнде Вавилон патшасы Белшассар өлтирилди. ³¹ Оның патшалығын алпыс еки жастар мидиялы Дарий ийеледи.

Даниелдің арысланлар турған шуқырға тасланыуы

¹ Патша Дарий пүткіл патшалықтағы жерлерди 120 ўәлаятқа бөлип, хәр бир ўәлаят үстинен найып тайынлаўды шешти. ² Патшаға қыйын болмаўы ушын, найыптардан есап алып отыратуғын үш ўәзир тайынланды, олардың ишинде Даниел де бар еди. ³ Даниел басқа ўәзирлер хәм найыптарға қарағанда өз исин жоқары дәрежеде алып баратуғын еди. Соның ушын, патша пүткіл патшалыққа басқарыўшы етип, Даниелди тайынлаўды жобаластырып қойған еди. ⁴ Сонда буны көре алмаған басқа ўәзирлер хәм найыптар Даниелди айыплаўға урынып, оның басқарыў ислеринен кемшилик табыўға хәрекет қылды. Бирақ оннан бирде бир қәте яки кемшилик таба алмады. Себеби Даниел садық еди. Оннан хеш қандай гүна да, айып та табылмады. ⁵ Ақырында олар бир-бирине былай деди: «Оның Қудайының нызамына байланыслы бир нәрселер таппасак, Даниелге қарсы басқа айып таба алмаймыз».

⁶ Сонда ўәзирлер хәм найыптар патшаның алдына барып былай деди: «Патша Дарий, өмириңиз узақ болсын! ⁷ Патшалықтағы барлық ўәзирлер, хәкимдарлар, найыптар, кеңесгөйлер хәм хәкимлер кеңесип, былай келистик: „Тақсыр, отыз күн даўамында хәмме адамның сизден басқа адамға ямаса қудайға сыйыныўға тыйым салатуғын пәрман шығарып, оны қатаң күшке киргизиң. Ким де ким басқа бир қудайға ямаса адамға дуўа етсе, ол арысланлар турған шуқырға таслансын. ⁸ Ох, патша, пәрман шығарып, оны тастыйықлаң. Бул пәрман Мидия хәм Персия нызамларына муўапық өзгертилмейтуғын хәм бийкар етилмейтуғын болсын“». ⁹ Солай етип, патша Дарий пәрманды тастыйықлады.

¹⁰ Даниел пәрманның тастыйықланғанын билсе де, үйине барып, терезелери Ерусалим тәрәпке қарап ашылған жоқарғы бөлмесине шықты да, әдеттегидей күнине үш мәрте дизерлеп, Қудайға дуўа етти хәм Оны алғыслады.

¹¹ Оған қарсы тил бириктирген адамлар бир топар болып, үйине барды хәм Даниелдің өз Қудайына дуўа етип, мийрим-шәпәт сорап атырғанының үстинен шықты. ¹² Сонда олар патшаның алдына барып, шығарылған пәрман хәққинда былай деп айта баслады:

– Тақсыр! Сиз пәрман шығарып, ким де ким отыз күн ишинде сизден басқа бир қудайға ямаса адамға дуўа етсе, ол арысланлар турған шуқырға тасланады, деп тастыйықлаған жоқ па едиңиз?

Патша:

– Аўа, мен шығарған бул пәрман Мидия хәм Персия патшалығының нызамларына муўапық қатаң, өзгермейди, – деп жуўап берди.

¹³ Олар патшаға былай деди:

– О, патша, Яхуда тутқынларынан болған Даниел сизди де, сиз шығарған пәрманды да менсинбей, ол күнине үш мәрте өз Қудайына дуға етип атыр, – деди.

¹⁴ Патша буны еситип, қатты кәуәетерге түсти. Ол Даниелди қутқарып қалыўды жүрегінде нийет етти. Хәттеки, күн батқанша қолынан келгенше оны қутқарыўға хәрекет қылды. ¹⁵ Деген менен, Даниелге қарсы тил бириктиргенлер патшаның алдына келип:

– О, патша, Мидия хәм Персия нызамларына муўапық, патша шығарған хәр бир буйрық хәм пәрман өзгертилмейтуғынын билесиз, – деди.

¹⁶ Сонда патша Даниелди алып келип, арысланлар турған шуқырға таслаўды буйырды. Даниелдиң өзине болса: «Хәмме ўақытта өзиң хызмет етип келген сол Қудайың сени қутқарсын!» – деди.

¹⁷ Бир тас әкелинип шуқырдың аўзы жаўып қойылды. Даниелге байланыслы жағдай өзгерилмесин, деп патша өзиниң хәм ақсүйеклериниң мөр жүзиклери менен тасты мөрлеп қойды. ¹⁸ Кейин патша өз сарайына қайтты. Оған кеўил көтеретуғын хеш нәрсе әкелинбеди хәм түнди хеш нәрсе жемей өткерди. Түни менен уйықламай шықты.

¹⁹ Таң атыўдан патша орнынан турып, асығып-үсигип, арысланлар турған шуқырға қарай жүрип кетти. ²⁰ Ол шуқырға жақынлап барғаннан, муңлы даўыс пенен:

– Хәй, тири Қудайдың қулы Даниел! Сен хәмме ўақытта хызмет етип жүрген Қудайың сени арысланлардан қутқара алды ма? – деди.

²¹ Даниел:

– О, патша өмириңиз узақ болсын! ²² Мениң Қудайым периштесин жиберип, арысланлардың аўзын жаўып қойды хәм арысланлар маған хеш қандай зыян тийгизбеди. Өйткени Қудайымның алдында гүнасыз болдым хәм сизиң алдыңызда да мен хеш қандай айып ис қылмадым, – деп жуўап берди.

²³ Сонда патшаның қуўанышы ишине сыймай, оны шуқырдан шығарыўды буйырды. Даниелди шуқырдан шығарған адамлар, оған хеш қандай зыян тиймегенин көрди, себеби Даниел өз Қудайына исенген еди. ²⁴ Патшаның буйрығы бойынша, Даниелди нахақ қаралаған адамлар алып келинип, хаяллары хәм балалары менен бирге арысланлар турған шуқырға тасланды. Олар шуқырдың түбине жетпей атырып-ақ, арысланлар оларға тасланып, сүйеклерин сындырып, майдалап таслады.

²⁵ Соннан кейин, патша Дарий жер жүзиндеги барлық халықлар, миллетлер хәм хәр бир тилдеги адамларға былай деп хат жоллады: «Сизлерге

тынышлық хәм берекет болсын! ²⁶ Мен мынадай пәрман шығараман: патшалығымдағы барлық адамлар Даниелдің Қудайынан қорқып, қалтырасын, өйткени:

Ол мәңги бар болған тири Қудайдур,
Оның патшалығы хасла қуламас,
Хүкимдарлығы хеш қашан таўысылмас.
²⁷ Ол азат қылады хәм қутқарады,
Аспан менен жерде белги хәм кәраматлар көрсетеди,
Ол қутқарды Даниелди арысланлардың пәнжесинен».

²⁸ Солай етип, патша Дарий хәм Персия патшасы Кир хүкимдарлық жүргизген дәўирлерде Даниел табысқа еристи.

7

Даниелдің төрт мақлуқ хәкқында көрген аяны

¹ Бабилон патшасы Белшассардың хүкимдарлығының биринши жылында Даниел төсегинде жатып, түсинде аянлар көрди. Сонда ол түсин жазып, ² былай деп баян қылды:

«Түнде көрген аянда аспанның төрт тәрәпинен ескен күшли самал уллы теңизди толқынландырып атырған екен. ³ Сол теңизден бир-бирине уқсамайтуғын үлкен төрт жыртқыш мақлуқ шықты. ⁴ Бириншиси арысланға уқсайтуғын еди. Онда бүркиттің қанатлары бар еди. Қандай да бир күштиң оның қанатларын жулып таслағанын хәм жерден көтерип, адамға уқсатып еки аяққа турғызып қойғанын көрдим. Сол мақлуққа адамның жүреги берилди.

⁵ Екинши мақлуқ артқы аяқлары менен турған айыўға уқсайтуғын еди. Ол аўзына үш қабырға сүйекти тислеп алған еди. Оған: «Қәне, тойғаныңша гөш же», – деп айтылды.

⁶ Соңынан қапланға уқсаған басқа бир мақлуқты көрдим. Оның арқасында қустың төрт қанаты бар еди хәм ол төрт баслы еди. Оған хүкимдарлық етиў хуқықы берилген еди.

⁷ Соннан кейин, түр-түси қорқынышлы, айбатлы хәм жүдә күшли төртинши мақлуқты көрдим. Ол темир тислери менен барлығын шайнап, майдалап таслады. Ал қалдықтарын болса, аяқлары менен басып езди. Ол алдыңғы мақлуқларға уқсамайтуғын еди, оның он мүйизи бар еди. ⁸ Мен усы мақлуқтың мүйизлерин тамаша қылып турғанымда, олардың арасынан өсип шығып атырған және бир кишкене мүйиз көрдим. Оған орын босатыў

ушын, алдыңғы он мүйизден үшеуі түби менен қопарылып түсти. Жаңа өсип шыққан мүйизде адамның көзине уқсаған көзлери хәм менменлик пенен сөйлейтуғын аўзы бар еди.

Қудайдың хукими

⁹ Мен тахтлардың орын-орынларына қойылып, эзелден бар болған^d өз орнына отырғанын көрдим. Оның кийими аппақ қардай, шашлары болса тап-таза мамықтай еди. Оның тахты жанып турған жалын, тахттың дөңгелеклери лаўлап турған от сыяқлы еди. ¹⁰ Оның алдынан отлы бир дәрья ағып шықты. Мың-мыңлағанлар оған хызмет етип, он мың – он мыңлағаны оның алдында турды. Хуким басланды, китаптар ашылды.

¹¹ Менменлик пенен сөйлеп атырған сол кишкене мүйизге қарап турғанымда, сол төртинши мақлуқ көз алдымда өлтирилди хәм оның өлиги отқа тасланып, жоқ қылынды. ¹² Басқа мақлуқлардан болса хукимдарлық тартып алынды, бирақ белгили бир ўақытқа дейин жасаўына рухсат берилди.

¹³ Түнде көрген сол аянымда мен аспан бултларында киятырған адам баласына уқсаған биреўди көрдим. Ол эзелден бар болғанның алдына апарылды. ¹⁴ Оған бийлик, уллылық хәм хукимдарлық берилди. Барлық халықлар, миллетлер хәм хәр бир тилдеги адамлар оған хызмет етти. Оның бийлиги таўысылмайтуғын, мәңги хукимдарлық, патшалығы хеш қашан қуламайтуғын патшалықдур.

Аянның мәниси

¹⁵ Даниел, яғный өзиме келсем, маған көринген бул аян руўхымды тынышсызландырып, мени таң қалдырды. ¹⁶ Мен сол жерде турғанлардың бирине жақынлап, булардың хәммесиниң хақыйқый мәнисин айтып бериўин сорадым. Ол маған аянның мәнисин ашып, былай деп түсиндирип берди:

¹⁷ «Бул төрт үлкен мақлуқ – жер жүзинде пайда болатуғын төрт патша.

¹⁸ Бирақ Қудай Тааланың мухаддеслери патшалықты қолға алып, олар шексиз, мәңги хукимдарлық қылады».

¹⁹ Сонда төртинши мақлуқ туўралы шын мәнисин билиўди қәлеген едим, өйткени ол басқа мақлуқлардан айрықша хәм қатты қорқынышлы еди. Темир тислери хәм қола тырнақлары бар бул мақлуқ барлығын шайнап майдалап, қалғанларын болса басып езетуғын еди. ²⁰ Оның басындағы он мүйиздиң хәм жаңа өсип шыққан мүйиздиң мәнисин билиўди қәледим. Сол мүйиз өсип шығып атырғанда, орнындағы үш мүйизди түсирип жиберген

---

^d7:9 Сөзбе-сөз: эзелги күнлер

еди. Көзлери хәм менменлик пенен сөйлейтуғын аўзы бар бул мүйиз басқа мүйизлерге қарағанда көбирек күшке ийе болып көринетуғын еди.

²¹ Мен тамаша қылып турғанымда, сол мүйиз мухаддес адамлары менен саўаш жүргизип, оларды жеңип атырған еди. ²² Сонда Әзелден бар болған келип, Өзиниң мухаддеслери ушын әдил хүким шығарды. Қудайдың мухаддеслериниң патшалықты қолға алатуғын ўақты келген еди.

²³ Сәўбетлесим даўам етип былай деп түсиндирип берди:

«Төртинши мақлуқ – бул жер жүзинде хүкимдарлық қылатуғын төртинши патшалықтың тымсалы. Бул патшалық басқа патшалықлардан айрықша болады. Ол пүткил дүньяны шайнап, езип майдалап таслайды. ²⁴ Мақлуқтың он мүйизи – патшалықты басқаратуғын он патша. Кейинирек жаңадан бир патша пайда болады. Бул патша алдыңғы он патшадан айрықша болады хәм олардың арасынан үш патшаны тахттан түсирип таслайды. ²⁵ Ол Қудай Таалаға қарсы сөзлерди айтып, Оның мухаддеслерин езеди. Мухаддес байрамлар хәм нызамларды өзгертиўге хәрекет етеди. Қудайдың мухаддеслери бир мүддет, еки мүддет хәм ярым мүддет даўамында сол патшаның зулымлығы астында болады. ²⁶ Усы мүддет тамамланғанда, аспанда хүким жыйналысы басланады. Залым патша тахттан түсирилип, пүткиллей жоқ қылынады. ²⁷ Қудай Тааланың мухаддеслерине болса патшалық, хүкимдарлық хәм аспан астындағы барлық салтанаттың уллылығы бериледи. Олардың патшалығы мәңги патшалық болады. Барлық хүкимдарлық оларға бойсынып, хызмет етеди».

²⁸ Көрген, еситкенлерим усылардан ибарат еди. Мен, Даниел бул түсимнен сондай қатты қәўетерленип, жүзим солғын тартып кеткен еди. Деген менен, булардың хәммесин ишимде сақладым.

8

Даниелдиң қошқар хәм теке хаққында көрген аяны

¹ Биринши аяннан кейин, патша Белшассардың хүкимдарлығының үшінши жылында Даниелге, яғный маған және бир аян көринди. ² Бул аянда мен Элам ўәлаятының Суза қорған қаласында, Улай каналының бойында турған екенмен. ³ Мен канал бойында бир қошқардың турғанын көрдим. Оның узын еки мүйизи бар еди. Оның мүйизиниң бири узынырақ, сол узын мүйизи екинши болып шыққан еди. ⁴ Қошқар батыс, арқа хәм қубла тәреплерге өзин урып атырғанын көрдим. Хеш бир хайўан оған қарсы шыға алмайтуғын еди хәм оның қолынан хеш нәрсени қутқара алмайтуғын еди. Қошқар қәлегенин ислеп, өзин айбатлы қылып көрсетти.

⁵ Буны тамаша қылып турғанымда, батыс тәрәптен бир текениң пүткил жер жүзин аралап, туяқлары жерге тийместен киятырғанын көрдим. Оның көзлериниң ортасында бир үлкен мүйизи бар еди. ⁶ Ол бар күши хәм ғәзеби менен мен көрген каналдың бойында турған еки мүйизли қошқарға қарай тасланды. ⁷ Ғәзеп пенен қошқарды сүзип, оның мүйизлерин сындырғанын көрдим. Қошқардың текеге қарсы шығатуғын күши жоқ еди. Теке оны жерге қулатып, басқылап таслады, қошқарды оның қолынан қутқаратуғын ҳеш ким болмады.

⁸ Теке қатты күшейип кетти, бирақ күш-қүдиретке толған ўақытта, оның үлкен мүйизи сынып түсти хәм оның орнына төрт тәрәпке қайырылып, басқа үлкен төрт мүйиз өсип шықты.

⁹ Сол мүйизлердиң биринен және бир кишкене мүйиз өсип шықты. Кейин ол үлкейип, қублаға, шығысқа хәм гөззал үлкеге қарай жайыла берди.

¹⁰ Қүдирети көкке жеткен бул мүйиз аспан ләшкерлерине хүжим қылды. Аспан ләшкерлери болған жулдызлардың базыларын жерге түсирип, оларды басқылап таслады. ¹¹ Хәттеки, аспан ләшкерлериниң сәркәрдасын менсинбей, оған берилетуғын күнделикли қурбанлықларды тоқтатты. Мухаддес орынды болса ўайран қылды. ¹² Оның әскерлери күнделикли қурбанлықларға қарсы шықты. Хәқыйқатты аяқ асты қылған сол мүйиз хәр бир исинде табысқа ерисер еди.

¹³ Кейин еки периштениң өз ара сөйлесип атырғанын еситип қалдым. Олардың биреўи екиншисинен былай деп сорады:

– Аяндағы бул жаўызлық күнделикли қурбанлықлардың орнын қашанға дейин ийелейди? Қашанға дейин Мухаддес орын хәм аспан ләшкерлери аяқ асты болады?

¹⁴ Екинши периште маған былай деди:

– Бундай аўхал еки мың үш жүз күн хәм түн даўам етеди. Соннан кейин, Мухаддес орын пәкленип, алдынғы халына қайтарылады.

Периште Жабрайылдың аянды түсиндирип бериўи

¹⁵ Мен, Даниел көрген аянның мәнисин түсиниў ушын, басымды қатырып турғанымда, күтилмегенде, алдымда адам сүлдериндеги биреў пайда болды.

¹⁶ Сол ўақытта мен Улай каналы тәрәптен: «Хәй, Жабрайыл, бул адамға аянның мәнисин түсиндирип бер», – деп айтқан адам даўысын еситтим.

¹⁷ Жабрайыл мен турған жерге жақынласқанда, қорққанымнан ет-бетимнен жерге жығылдым. Бирақ ол маған:

– Хәй, адам улы, бул ақырзаман хәққындағы аян екенин түсин, – деди.

¹⁸ Ол сөйлеп атырғанда естен аўып, жерде созылып жатырған едим. Деген менен, ол қолын созып, мени аяққа турғызып қойды да, ¹⁹ маған былай деди:

– Кулақ сал, Қудай Өз ғәзебин жер жүзине шашыўды белгилеген ўақтында, нелер болатуғынын саған билдиремен. Себеби бул аян белгиленген ақырзаманға байланыслы. ²⁰ Сен көрген еки мүйизли қошқар – бул Мидия хәм Персия патшаларын билдиреди. ²¹ Жүнли теке болса Грек патшалығы. Еки көзиниң ортасындағы үлкен мүйиз – Грек тахтына отыратуғын биринши патша. ²² Сынып түскен мүйиздиң орнына шыққан төрт мүйиз – сол халықтан шығатуғын төрт патшалықты билдиреди. Тахтқа отырған төрт патша алдынғы патшаға қарағанда хәлсиз болады.

²³ Сол төрт патшаның хукимдарлығының ақыры жақынлап, гүналары толып-тасқанда, хийлекерликке шебер, айбат жүзли бир патша бас көтерип шығады. ²⁴ Ол жүдә күшейип кетеди, бирақ өз күши менен буған ериспейди. Ол хәмме нәрсени ўайран қылып, барлық ислеринде табысқа ериседи. Күшли басшыларды хәм мухаддес халықты қырып таслайды. ²⁵ Ол сумлығы менен хийлекерлиги арқалы табысқа ерисип, тәкаббирленип кетеди. Көп адамларды ескерттип отырмай өлтиредиди, хәттеки, ең уллы Патшаға қарсы бас көтереди. Бирақ ол инсан қолы тиймей-ақ жоқ қылынады. ²⁶ Мен саған хәзир түсиндирип берген азанғы хәм кешки қурбанлықларға байланыслы болған бул аян сөзсиз әмелге асады. Сен аянды сыр тут, өйткени бул узақ келешекке байланыслы.

²⁷ Усы ўақыядан соң, Даниелдин, яғный мениң мәнисим қашып, бир неше күн аўырып жаттым. Соңынан орнымнан турып, патшаның хызметине қайттым. Деген менен, бул аян мени пүткиллей хәўлықтырып таслаған еди. Мен оның мәнисин түсинбеген едим.

9

Даниелдин өз халқы ушын дуўа етиўи

¹ Бабилония патшалығына отырған мидиялы Ахашўерош улы Дарийдин хукимдарлығының биринши жылы еди. ² Мен, Даниел Дарийдин хукимдарлығының дәслепки жылында Мухаддес Китапты түсиниўге кирискен едим. Жаратқан Ийениң пайғамбар Еремияға айтқан сөзлери бойынша, Ерусалимниң жетпис жыл даўамында ўайран болып жататуғынын билип алдым.

³ Сонда мен жүзимди Қудай Ийе тәрәпке бурып, жалбарынып дуўа еттим, ораза туттым, аза кийимин кийип, күлге отырдым. ⁴ Қудайым Жаратқан Ийеге дуўа етип, гүналарымызды мойынлап, былай дедим:

«О, Ийе, уллы хәм айбатлы Қудай! Өзинди сүйип, буйрықларына бойсынғанлар менен дүзген келисиминде садық қаласаң! ⁵ Ал бизлер гүна ислеп, жаманлыққа қол урдық. Жаўыз ислерди ислеп, Саған қарсы бас

көтердик, бұйрықтарыңнан хәм нызамларыңнан жүз бурдық. ⁶ Бизлер Сениң атың менен патшаларымызға, басшыларымызға, ата-бабаларымызға хәм елимиздеги барлық халыққа сөйлеген хызметкерлерің болған пайғамбарларға қулақ салмадық.

⁷ Әдалатлық Сен тәрәпте, ох, Ийе! Ал бизлер бүгин шерменде болдық. Бизлер Саған қыянет еткенимиз ушын Яхуда хәм Ерусалим турғынларын – пүткил Израил халқы болған бизлерди узақ хәм жақын еллерге тарқатып жибердің. ⁸ Жаратқан Ийе, Саған қарсы гүна қылғанымыз ушын патшаларымыз, басшыларымыз, ата-бабаларымыз, – хәммемиз шерменде болдық. ⁹ Қудай Ийе, бизлер Саған қарсы бас көтерсек те, Сен гүналарымызды кеширіуши, рехимли Қудайсаң. ¹⁰ Қудайымыз Жаратқан Ийе, бизлер Саған қулақ салмадық! Хызметкерлерің пайғамбарлар арқалы бизлерге берген нызамларыңа әмел қылмадық.

¹¹ Пүткил Израил халқы Нызамыңды бузып, хақ жолдан азғырылды, Саған қулақ салыуды қәлемеди. Бизлер Саған қарсы гүна қылғанымыз ушын, қулың Муўсаның Нызамында жазылған нәлетлер басымызға түсти, ишилген антлар орынланды. ¹² Аўа, Сен бизлерге хәм басшыларымызға ескертип айтқан сөзлеріңди жүзеге асырып, бизлерди үлкен апатқа дуўшар еттиң. Ерусалимнің басына түскен аўыр апат жер жүзиндеги хеш бир жерде болмаған. ¹³ Муўсаның Нызамында жазылған барлық апатлар басымызға түсти. Ал бизлер сонда да гүналарымыздан қайтып, Қудайымыз Жаратқан Ийенің мийрим-шәпәәтин излемедик, Оның хақыйқат сөзин де еске алмадық. ¹⁴ Жаратқан Ийе бизлерди бул апатларға дуўшар қылды, себеби Қудайымыз Жаратқан Ийе ислеген хәр бир исинде әдалатлы. Ал бизлер Оның сөзине қулақ салмадық.

¹⁵ О, Қудай Ийемиз, Сен Өз халқыңды Мысырдан күдиретли қолың менен алып шықтың хәм хәзирге дейин атың даңққа бөленген. Ал бизлер гүна қылдық, жаўызлыққа қол урдық. ¹⁶ О, Ийе! Сен хақлығың бойынша Өз қалаң Ерусалимнен, Өзиңнің мухаддес таўыңнан ашыў хәм фәзебинди алып таслай гөр! Бизлердің гүналарымыз хәм ата-бабаларымыздың нызамсызлықтары себепли Ерусалим хәм Өзиң таңлаған халқың қоңсы халықлардың арасында хор болып атыр. ¹⁷ Енди ох, Қудайымыз, қулыңның дуўасын хәм жалбарыныўын есит. Өзиң ушын, ох Ийе, ўайран болған Мухаддес орнына нурлы жүзиңди қарат. ¹⁸ Ох Қудайым, қулақ салып, есит! Көзлеріңди ашып, бизлердің шеккен азабымызға хәм Өз атың менен аталған қалаңның аўхалына қара. Бизлер өз әдиллигимизге сүйенип емес, ал Сениң шексиз мийримиңе сүйенип жалбарынамыз. ¹⁹ О, Ийе, қулақ сал! О, Ийе, бизлерди кешир! О, Ийе, есит! Кешиктирмей хәрекет ете гөр! Қудайым, Өзиң ушын асыға гөр, өйткени бул қала хәм халық Сениң атың менен

аталған».

Жабрайылдың аянды түсиндирип бериўи

²⁰ Мен тынбай дуўа етип, өзимнің хәм халқым Израилдың гүналарын ашық мойынлап, Қудайдың мухаддес таўы – Ерусалим ушын Қудайым Жаратқан Ийеге жалбарынып атырған едим. ²¹ Мен еле дуўа етип атырғанымда, алдыңғы аянда көрген адам сүлдериндеги Жабрайыл жылдам ушып келип, қасыма келип турды. Бул кешки қурбанлық усынылатуғын ўақыт еди. ²² Ол маған түсиндирип, былай деди: «Даниел, мен саған даналық хәм түсиник бериў ушын келдим. ²³ Сен Қудайға дуўа етип баслағаныңда, Ол саған жуўап берген еди. Мен жуўапты саған жеткизиў ушын келдим, себеби сен Қудайдың сүйикли бендесисең. Қәне, енди айтатуғын сөзлериме жақсылап қулақ сал, аянның мәнисин түсинип ал.

²⁴ Жынаят ислерди тоқтатып, гүналарға шек қойыў, айыптарды пәклеў хәм мәңги әдилликти орнатыў, аян хәм пайғамбарлардың сөзлери әмелге асып, ең мухаддес Ибадатхана қайта бағышланып, майланыўы ушын Қудай сениң халқың хәм мухаддес қалаң ушын жетпис рет жети хәпте белгиледи.

²⁵ Мынаны түсинип, билип ал: Ерусалимди қайта қурыў ушын буйрық берилгеннен баслап, Қудай майлаған хүкимдар келгенге дейин жетпис рет жети хәпте өтеди. Алпыс еки рет жети хәпте өткенде, Ерусалим қаласы, оның көшелери хәм қорғанлары қайта тикленеди, бирақ бул қыйыншылық дәўирде жүз береді. ²⁶ Алпыс еки мәрте жети хәпте өткенде, Қудай майлаған хүкимдар өлтириледи хәм ол ерискен хәр бир нәрсе жоқ болады. Кейинги келетуғын хүкимдардың әскерлери қаланы да, Ибадатхананы да ўайран қылады. Оның ақыры топан суўындай болып, урыс ақырына дейин даўам етеди. Қудай қыйратыўды қарар еткен еди. ²⁷ Сол хүкимдар көп халықлар менен жети хәпте күшли бир келисим дүзеди. Сол хәптенің ярымы өткенде, ол қурбанлық хәм садақаларға шек қояды. Және де, Ибадатханаға ўайран қылатуғын жеркенишли бир затты орнатады. Бул – ўайран қылыўшы хүкимдарды жоқ қылатуғын Қудайдың белгилеген күнине дейин даўам етеди».

10

Даниелдің Тигр дәрьясының бойында көрген аяны

¹ Персия патшасы Кирдің хүкимдарлығының үшінши жылында, Белтешассар деп аталған Даниелге бир аян баян етилди. Келешекте жүз беретуғын күшли саўашқа байланыслы болған бул хабар ҳақыйқат. Даниел бул хабарды аян арқалы түсинди. ² Сол ўақытта мен, Даниел үш хәпте аза

тутып жүрдим. ³ Үш хәпте даўамында хеш қандай тойымлы аўқат жемедим, гөш пенен шарапты аўзыма да алмадым хәм май сүртпедим. ⁴ Биринши айдың жигирма төртинши күни мен уллы дәрьяның, яғный Тигр дәрьясының бойында турған едим. ⁵ Сонда мен үстинде зығырдан тоқылған ақ кийими, белінде таза алтыннан исленген белбеўи бар биреўди көрдим. ⁶ Оның денеси сары яқыт сыяқлы жарқырап, жүзи шақмақ жалынындай, көзлери шомдай болып жанып турған еди. Оның аяқ-қоллары жылтыр қоладай жылтырап, даўысы аламан халықтың даўысындай жаңғырып туратуғын еди.

⁷ Аянды жалғыз мен көрдим. Жанымдағылар аянды көрмесе де, олардың зәррелери ушқаны соншелли, олар қашып, жасырынып алды. ⁸ Сонда мен бир өзим қалдым. Сол уллы аянды көрип атырғанымда, хәлсизленип, жүзим қуўарып, диңкем де қалмаған еди. ⁹ Сонда периштениң даўысын еситтим. Даўысты еситкенімде есимнен аўып, ет-бетимнен жерге жығылдым.

¹⁰ Сонда бир қол маған тийип, мени көтерип, қол хәм дизелериме турғызып қойды.

¹¹ Сол периште маған:

– Хәй, Даниел, сен Қудайдың сүйикли бендесисең. Қәне, тур! Саған айтатуғын сөзлериме жақсылап қулақ сал, өйткени хәзир мен сениң алдыңа жиберилгенмен.

Ол маған усы сөзлерди айтып атырғанда, мен қалтырап орныман турдым.

¹² Ол сөзин даўам етип, былай деди:

– Қорқпа, Даниел! Сен бул хабар хәкқында түсиник алыўды нийет етип, Қудайыңның алдында өзинди кишипейил тутқан күниңнен-ақ сениң дуўаң қабыл етилди. Дуўаларыңа жуўап бериў ушын алдыңа келдим. ¹³ Бирақ Персия патшалығының хәккимдары жигирма бир күн даўамында маған қарсы турды. Мен Персия патшаларының ишинде жалғыз қалғанымда, бас периштелердиң бири Михаел маған жәрдемге келди. ¹⁴ Мен саған келешекте халқыңның басына түсетуғын нәрселерди түсиндириў ушын келдим. Бул аян сол күнлер хәкқында.

¹⁵ Ол усы сөзлерди айтып атырғанда, мен басымды ийип, үнсиз турған едим. ¹⁶ Соннан соң адам улына уксаған биреў еринлериме қолын тийгизди. Сонда мен де аўзымды ашып, алдымда турғанға былай дедим:

– Мырзам, бул аян жүрек баўырымды езип жиберди, диңкем қурыды.

¹⁷ Мендей бир қулың қалайынша мырзам менен сөйлесе алады? Халым қалмаған, демим тығылып, зорға дем алып атырман.

¹⁸ Сонда адам улына уксаған сол биреў және бир мәрте қолын тийгизип, маған күш бағышлап, ¹⁹ былай деди:

– Хәй, Қудайдың сүйикли бендеси, қорқпа! Саған тынышлық болсын!
Күшли бол, аға, күшли бол!

Ол маған сөйлеп атырғанда, маған күш-қуәат енип:

– Мырзам, сиз маған күш-қуәат бердиңиз, енди айта бериң, – дедим.

²⁰ Ол маған:

– Сениң алдыңа не ушын келгенимди билесең бе? Енди мен Персия патшалығының хәкимдары менен урысыға қайтып бараман. Бирақ мен кеткеннен кейин, Грек патшалығының хәкимдары келеди. ²¹ Бирақ дәслеппе Хәқыйқат Китабында не жазылғанын саған айтып беремен. Оларға қарсы гүресте маған сизлердиң хәкимдарыңыз Михаел периштеден басқа хеш ким жәрдем бермейди, – деди.

11

¹ – Мидиялы Дарийдиң хәкимдарлығының биринши жылында, мен оған жәрдем берип, қорғағу ушын оның қасында турған едим.

Қубла хәм арқа патшалықлары

² – Енди мен саған хәқыйқатты айтаман. Персия патшалығында және үш патша хәкимдарлық қылады. Бирақ төртинши патша басқаларына қарағанда байлығы айтарлықтай көп болып, байлығы арқалы күш арттырады хәм хәммени Грек патшалығына қарсы қозғайды.

³ Кейин тахтқа күшли бир патша отырады, ол уллы хәкимдарлық пенен басқарып, қәлеген исин қылады. ⁴ Деген менен, ол күш-қүдиретке толып тасқанда, патшалығы ыдырап, төртке бөлинип кетеди. Тахт оның зүрядына берилмейди хәм патшалықтың алдыңғы күш-қүдирети оларда болмайды. Себеби оның патшалығы түп-тамыры менен жулып тасланып, оның зүрядынан болмаған басқа биреулерге бериледи.

⁵ Сол арада қубла патшасы күшейип кетеди, бирақ патшаның сәркәрдарларынан бири күшейип, патшаның салтанатынан гөре үлкенирек бир патшалыққа хәкимдарлық қылады. ⁶ Бир неше жыл өткеннен соң, қубла патшасы арқа патшасы менен тынышлық келисимин дүзеди. Усы келисимди беккемлеу ушын, қубла патшасының қызы арқа патшасына барады. Деген менен, қубла патшасының қызы өз күшин жойтады хәм күшин сақлай алмайды. Қыз, оның менен бирге келген нөкерлери, баласы хәм оны қоллап-қуәатлаған қолға тапсырылады.

⁷ Бирақ қубла патшалығының тахтына қыздың ағайинлеринен бири отырады. Ол арқа патшалығының ләшкерлерине хәжим қылып, қорғанларын қолға алады хәм олардың үстинен жеңиске ериседи. ⁸ Олардың мүсин қудайларын, қуйма бутларын, алтын хәм гүмистен исленген қымбатбаха

ыдысларын олжа қылып, Мысырға алып кетеди. Кейин бир неше жыл даўамында арқа патшасының тынышын бузбайды. ⁹ Соңынан арқа патшасы қубла патшасына бастырып барады, бірақ артқа шегиниўге мәжбүр болып, өз елине қайтып кетеди.

¹⁰ Кейин арқа патшалығының балалары урысқа таярланып, жүдә көп ләшкер жыйнайды. Ләшкерлер топан суўдай ағып, қубла патшалығының қорғанына хұжим қылады. ¹¹ Ғәзепке минген қубла патшасы арқа патшасы менен саўашқа түседи. Арқа патшасының сансыз ләшкерлери душпан қолына тәслим қылынады. ¹² Сансыз ләшкердин үстинен жеңиске ерискен қубла патшасы тәкаббирленип кетеди хәм мың-мыңлаған әскерди өлтирсе, де, оның жеңиси узаққа созылмайды. ¹³ Себеби бир неше жылдан кейин арқа патшасы алдынғысынан да көп хәм жақсы қуралланған ләшкерлери менен қубла патшалығына және бастырып барады.

¹⁴ Сол ўақытта көп адамлар қубла патшасына қарсы бас көтереди. Аян әмелге асын, деп халқыңның арасындағы базы қозғалаңшылар да бас көтереди, бірақ табысқа ерисе алмайды. ¹⁵ Сонда арқа патшасы келип, қорған қаланы қамал қылады, ишине кириў ушын дийўалға топырақ үйип, оны қолға алады. Қубла патшалығының ләшкерлери арқа патшалығының күшине қарсы тура алмайды, хәттеки, қубла патшалығының сайланды ләшкерлери де жаўдың ләшкерлериниң күшли хұжимин қайтара алмайды.

¹⁶ Арқа патшасы қәлегенин ислейди, хеш бир адам оған қарсылық қылыўға жүрексинбейди. Ол гөззал Израил үлкесин қолға киргизип, оны ўайран етиў мүмкиншилигине ийе болады. ¹⁷ Алдын арқа патшасы өз патшалығының бар күши менен қубла патшалығын басып алмақшы болады. Ол қубла патшалығын жер менен жексен қылыў мақсетинде оның патшасы менен келисим дүзип, оған қызын узатады. Бірақ арқа патшасының бул жобалары пуш болып, табысқа ерисе алмайды. ¹⁸ Соннан соң арқа патшасы бурылып, теңиз бойындағы қалаларға хұжим қылып, көбисин қолға алады. Деген менен, бир сәркәрда бул тәкаббир патшаны тоқтатып, оның қылмысларына жараса жазасын береди. ¹⁹ Сонда арқа патшасы шегинип, өз елиндеги қорғанларға қайтады хәм жолда жеңилиске ушырап, изсиз жоқ болады.

²⁰ Оның орнына арқа тахтына басқа бир патша отырады. Ғәзийнесин толтырмақшы болған бул патша салықшысын жиберип, адамларға көп салық салады. Бірақ қысқа ўақыт ишинде ол өледи. Оның өлими саўаштың ямаса биреўдин қастыяншылығы нәтийжесинде жүз бермейди.

²¹ Оның орнына тахтқа отырған патша оңбаған бир адам болады. Патша зүрядынан болмаған бул адам күтилмегенде хийлекерлик пенен арқа патшалығының тахтына отырып алады. ²² Ол өзине қарсылық көрсеткен

жүдә күшли әскерий орданы жоқ қылады. Хәттеки, келисим дүзген хүкимдарды да усы аўхалға салады. ²³ Ол басқа халықлар менен келисим дүзип, хийлекерлик пенен ис тутады. Оған ергенлердин саны аз болыўына қарамастан, оның күши барған сайын артып барады. ²⁴ Ол бай ўәлаятларға күтилмегенде бастырып барып, ата-бабалары хеш қашан қылмаған ислерге қол урады. Қолға киргизген олжа хәм мал-мүликлерди өзиниң изине ергенлерге бөлистирип береді. Қорғанларды қолға алыў жобаларын дүзеди, бирақ бул жағдай узаққа созылмайды.

²⁵ Ол күш-қүдиретин жыйнап, қубла патшасына үлкен бир ләшкер тартып барады. Қубла патшасы да оғада қүдиретли хәм күшли ләшкерлери менен урысқа шығады. Бирақ оған қарсы дүзилген хийлекерлик себепли артық қарсы тура алмайды. ²⁶ Қубла патшасының өз табақласлары оған сатқынлық қылады. Оның ордасы жеңилiske ушырап, көбиси қырылып қалады. ²⁷ Сол еки патшаның жүрегинде жаман нийет болады. Олар бир дастурханда отырып, бир-бирине өтирик сөйлейди. Бирақ буннан нәтийже шықпайды. Себеби белгиленген ўақыт еле келмеген еди. ²⁸ Арқа патшасы көп байлық пенен өз елине қайтып кетеди. Бирақ оның жүреги мухаддес келисимге қарсы болады. Жолда ол нийетин әмелге асырып, кейин өз елине қайтады.

²⁹ Белгиленген ўақытта арқа патшасы қубла патшалыққа және жүрис қылады, бирақ бул рет алдынғыдай болмайды. ³⁰ Батыс жағалардан келген саўаш кемелери арқа патшасына қарсылық көрсетеди, руўхы түскен арқа патшасы артқа шегинеди. Бирақ қайтып келгенде, ол ашыўын мухаддес келисим дүзген халықтан алады, мухаддес келисимнен бас тартқанларға болса жақсылық қылады. ³¹ Оның ләшкерлери Ибадатхананың қорғанына бастырып кирип, мухаддес орынды ҳарамлайды. Күнделикли қурбанлықларды тоқтатып, ўайран қылатуғын жеркенишли бир затты орнатады. ³² Сол патша хийле менен келисимнен бас тартқанлардың кеўлин таўып, оларды өз тәрәпине аўдырып алады. Ал Қудайға садық қалғанлар болса, бар күши менен оған қарсылық көрсетеди. ³³ Халықтың арасындағы дана жолбасшылар адамларға ақыллы нәсиятлар береді. Деген менен, бир қанша ўақытқа дейин олардың базылары қылыш жүзинен өткерилип, базылары тирилей отта жағылады, базылары зинданға тасланып, талан-тараж қылынады. ³⁴ Қуўғын ўақтында олар азғантай жәрдем алады. Көплер жағымпазлық пенен оларға қосылады. ³⁵ Қуўғын ўақтында бир неше дана адамлар азап шегеди. Усы арқалы ақырғы ўақытқа дейин олар усылайынша пәкленип, тазаланады. Себеби белгиленген ўақыт еле келмеген.

³⁶ Арқа патшасы кеўли қәлеген исти қылады. Ол өзин көкке көтерип, қудайлардан жоқары қояды. Қудайлардың Қудайына қарсы сөйлеп, тил

тийгизеди. Қудайдың белгилеп қойған ғәзеп ұақты таўысылғанға дейин, ол табыслы болады. Деген менен, Қудай өз жобасын сөзсиз әмелге асырады.

³⁷ Арқа патшасы ата-бабалары сыйынған қудайларды хәм хаяллар жақсы көрген қудайды менсинбейди. Ол өзин олардың хәммесинен жоқары қойып, бир де бир қудайды өз нәзерине илмейди. ³⁸ Булардың орнына қорғанларды қорғаушы, деп аталған қудайды уллылайды. Ата-бабалары табынбаған бул қудайға алтын, гүмис, қымбат бақалы таслар хәм қымбат сыйларды садақа қылып, хұрмет көрсетеди. ³⁹ Ол жат қудайдың жәрдеми менен қорғанларын қорғайды. Оны хақыйқый хұкимдар деп тән алғанларға хұрмет-иззет көрсетип, оларды көп адамлардың үстинен басшы етип қояды хәм оларға жерлерди саўға сыпатында бөлип бередиди.

⁴⁰ Заманның ақырында кубла патшасы арқа патшасына хұжим қылады. Бирақ арқа патшасы саўаш арбалары, атлылары хәм көп кемелери менен оған қуйындай бастырып барып, жерлерди суў тасқыны сыяқлы жайпап өтеди. ⁴¹ Ол гөззал Израил үлкесин де қолға алып, көплеген еллердиң басына жетеди. Деген менен, эдом, моаб хәм аммон халқының басшылары арқа патшасының қолынан қашып қутылады. ⁴² Ол басқа еллерге де қол салды, Мысыр да оннан қашып қутыла алмайды. ⁴³ Арқа патшасы Мысырдың алтын, гүмис казналарына хәм барлық байлықтарына ийелик қылады. Либиялылар менен кушлылар да оған бағынышлы болады. ⁴⁴ Деген менен, шығыс хәм арқа тәрәптен келген хабарлар арқа патшасының жүрегине қорқыныш салады. Бул хабардан ғәзепленген патша жолға атланып, көп адамларды қырып таслайды. ⁴⁵ Кейин теңиз хәм гөззал мухаддес таў арасындағы жерлерге барып, сол жерге патшалық шатырларын тигеди. Бирақ ол сол жерде өледиди, оған жәрдем беретуғын хеш ким болмайды.

12

Ақырзаман

¹ – Сол ұақытта халқыңды қорғаушы уллы хұкимдар, Михаел периште пайда болады. Өйткени миллетлер пайда болғаннан баслап улыўма жүз бермеген қорқынышлы азап дәўири басланады. Сонда сениң халқыңның арасынан Қудайдың китабына аты жазылған хәр бир адам қутқарылады.

² Өлип, топыраққа көмилгенлердиң көпшилиги оянады: кимиси мәңгилик өмирге ийе болады, кимиси шерменделикке хәм мәңги уятқа дуўшар болады.

³ Даналар ашық аспан сыяқлы жайнайды, адамларды әдил жолға жетелегенлер болса, жулдызлар яңлы удайына мәңги жарқырайды. ⁴ Ал сен,

Даниел, китапты мөрле де, бул сөзлерди ақырзаманға дейин сыр сақла. Көп адамлар өзлерин ана жақтан мына жаққа урып, билимин асырады.

Даниелдиң еки периште хаққында көрген аяны

⁵ Сонда мен, Даниел дәрьяның бойында пайда болған және басқа еки периштени көрдим: биреуи дәрьяның берги жағасында, екиншиси арғы жағасында турған еди. ⁶ Олардың бири ағыстың жоқарғы жағында турған зығыр кийимли периштеден:

– Қашанға дейин бул таң қаларлық ўақыя даўам етеди? Қашан тамам болады? – деп сорады.

⁷ Суўдың жоқарғы жағында турған зығыр кийимли периштениң еки қолын аспанға созып, мәңги Құдайдың аты менен ант ишкенин хәм мынадай сөзлер айтқанын еситтим:

– Бул таң қаларлық ўақыялар бир мүддет, еки мүддет хәм ярым мүддет даўам етеди. Мухаддес халықтың күш-қүдирети толық жоқ болғанда, булардың хәммеси тамам болады.

⁸ Сол адамның айтқан сөзлерин еситкеним менен де, оны түсинбедим хәм оннан:

– Ох, мырзам, буның ақыбети не болады? – деп сорадым.

⁹ Ол былай деп жуўап берди:

– Енди кете бер, Даниел. Бул сөзлер жабылып, ақырзаманға дейин мөрлеп қойылған. ¹⁰ Көплер пәкленеди, ағарады хәм тазаланады. Бирақ напәк напәклигин даўам етеди. Напәклердиң биреуи де буны түсинбейди, даналар болса булардың барлығын түсинип алады. ¹¹ Күнделикли қурбанлықлар тоқтатылып, ўайран қылатуғын жеркенишли зат орнатылғаннан баслап 1290 күн өтеди. ¹² Ақырына дейин, яғный 1335 күн өткенше күтип, шыдағанлар қандай бахытлы! ¹³ Сен, Даниел, өмир жолыңды даўам етип, бул дүньядан көз жумасаң. Бирақ ақырзаманда тирилип, сыйыңды аласаң.